

QUÍMICA

Cualificación: O alumno elixirá UNHA das dúas opcións. Cada pregunta cualificarase con 2 puntos.

OPCIÓN A

- 1.1. Dados os seguintes elementos: B, O, C, F, ordéneos en orden crecente segundo o primeiro potencial de ionización. Razoe a resposta.
1.2. Agrupe as especies que son isoelectrónicas: O^{2-} , C, F⁻, Na⁺, Ge²⁺, B⁻, Zn. Razoe a resposta.
- 2.1. Formule: benceno, etanoato de metilo, 2-butanol e nomee: $CH_3-CH_2-CH_2-CHO$ e CH_3-O-CH_3 .
2.2. Razoe o tipo de isomería que presenta o composto 2-hidroxipropanoico, de fórmula química: $CH_3-CH(OH)-COOH$. Sinale e indique o nome dos grupos funcionais que presenta.
- 3.1. Considere a seguinte reacción: $Br_{2(g)} \rightleftharpoons 2Br_{(g)}$. Cando 1,05 moles de Br_2 se colocan nun matraz de 0,980 L a una temperatura de 1873K disóciase o 1,20% de Br_2 . Calcule a constante de equilibrio K_c da reacción.
3.2. Calcule a masa de cobre que se pode obter ao reaccionar 200 mL de disolución de sulfato de cobre(II) ao 20% en peso e densidade $1,10 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$ con suficiente ferro, tendo en conta que na reacción tamén se produce sulfato de ferro(II).
- 4.1. Sabendo que a 25°C a K_{ps} ($BaSO_4$) é $1,1 \cdot 10^{-10}$, determine a solubilidade do sal en $\text{g}\cdot\text{L}^{-1}$.
4.2. Se 250 mL de $BaCl_2$ 0,0040 M se engaden a 500 mL de K_2SO_4 0,0080 M e supoñendo que os volumes son aditivos, indique se se formará precipitado ou non.
5. A 25°C e empregando un electrodo de prata e outro de cinc, disolucións de Zn^{2+} (1,0 M) e Ag^+ (1,0 M) e unha disolución de KNO_3 2,0 M como ponte salino, constrúese no laboratorio a seguinte pila:
 $Zn_{(s)}|Zn^{2+}_{(ac)}||Ag^+_{(ac)}|Ag_{(s)}$; Datos: $E^\circ(Zn^{2+}/Zn) = -0,76 \text{ V}$ e $E^\circ(Ag^+/Ag) = +0,80 \text{ V}$
5.1. Escribir as semireaccións que acontecen en cada eléctrodo e a ecuación da reacción iónica global, calculando tamén a forza electromotriz da pila.
5.2. Faga un debuxo-esquema detallado da pila, indique o ánodo e o cátodo e o sentido no que circulan os electróns, así coma os ións da ponte salino.

OPCIÓN B

- 1.1. Considere o seguinte proceso en equilibrio: $N_2F_{4(g)} \rightleftharpoons 2NF_{2(g)}$; $\Delta H^\circ = 38,5 \text{ kJ}$. Razoe que lle ocorre ao equilibrio se se diminúe a presión da mestura de reacción a temperatura constante.
1.2. Especifique qué orbitais híbridos utiliza o carbono no eteno (C_2H_4), así como o tipo de enlaces que se forman na molécula. Razoe a resposta.
- Xustifique se estas afirmacións son correctas:
2.1. O produto da constante de ionización dun ácido e a constante de ionización da súa base conxugada é igual á constante do produto iónico da auga.
2.2. A presenza dun ión común diminúe a solubilidade dun sal lixeiramente solúbel.
- No laboratorio pódese preparar cloro gas facendo reaccionar permanganato de potasio sólido con ácido clorhídrico concentrado.
3.1. No transcurso desta reacción redox fórmase cloro, cloruro de manganeso(II), cloruro de potasio e auga. Escriba e axuste a reacción molecular mediante o método do ión-electrón.
3.2. Calcule o volume de cloro gas, a 20°C e 1 atm (101,3 kPa), que se obtén ao facer reaccionar 10 mL de ácido clorhídrico concentrado do 35,2 % en masa e densidade $1,175 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$ cun exceso de permanganato de potasio. Datos: $R = 0,082 \text{ atm}\cdot\text{L}\cdot\text{K}^{-1}\cdot\text{mol}^{-1}$ ó $R = 8,31 \text{ J}\cdot\text{K}^{-1}\cdot\text{mol}^{-1}$
- O naftaleno ($C_{10}H_8$) é un composto aromático sólido que se vende para combater a couza. A combustión completa deste composto para producir $CO_{2(g)}$ e $H_2O_{(l)}$ a 25°C e 1 atm (101,3 kPa) desprende $5154 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$
4.1. Escriba as reaccións de formación do naftaleno e a reacción de combustión.
4.2. Calcule a entalpía estándar de formación do naftaleno e interprete o seu signo.
Datos: $\Delta H_f^\circ(CO_{2(g)}) = -393,5 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$; $\Delta H_f^\circ(H_2O_{(l)}) = -285,8 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$
- 5.1. ¿Cantos mL dunha disolución de NaOH 0,610 M se necesitan para neutralizar 20,0 mL dunha disolución de H_2SO_4 0,245 M?. Indique a reacción que ten lugar e xustifique o pH no punto de equivalencia.
5.2. Nomee o material necesario e describa o procedemento experimental para levar a cabo a valoración.

QUÍMICA

Cualificación: O alumno elixirá UNHA das dúas opcións. Cada pregunta cualificarase con 2 puntos.

OPCIÓN A

- Indique razoadamente se son verdadeiras ou falsas as seguintes afirmacións:
  - O enlace covalente caracterízase pola transferencia de electróns entre os elementos que forman o enlace. Poña un exemplo.
  - O número de orbitais híbridos que se xeran na hibridación é igual ao número de orbitais atómicos puros que participan no devandito proceso. Empregue a molécula BeCl_2 para o razoamento.
- Os valores de K_a de dous ácidos monoproticos HA e HB son $1,2 \cdot 10^{-6}$ e $7,9 \cdot 10^{-9}$, respectivamente. Razoe cal dos dous ácidos é o máis forte.
  - Para os seguintes átomos: cloro, sodio e neón, escriba a configuración electrónica e razoe a cal deles será máis doado arrincarlle un electrón.
- O produto de solubilidade do PbBr_2 é $8,9 \cdot 10^{-6}$. Determine a solubilidade molar:
  - en auga pura.
  - nunha disolución de $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$ 0,20 M considerando que este sal está totalmente dissociado.
- Considere o seguinte proceso en equilibrio a 686°C : $\text{CO}_2(\text{g}) + \text{H}_2(\text{g}) \rightleftharpoons \text{CO}(\text{g}) + \text{H}_2\text{O}(\text{g})$. As concentracións no equilibrio das especies son: $[\text{CO}_2]=0,086 \text{ M}$; $[\text{H}_2]=0,045 \text{ M}$; $[\text{CO}]=0,050 \text{ M}$ e $[\text{H}_2\text{O}]=0,040 \text{ M}$.
  - Calcule K_c para a reacción a 686°C .
  - Se se engadira CO_2 para aumentar a súa concentración a $0,50 \text{ mol/L}$, ¿cales serían as concentracións de todo os gases unha vez que o equilibrio fose restablecido?.
- Realice os cálculos necesarios e indique o material e procedemento a seguir, para preparar:
  - 250 mL dunha disolución acuosa de cloruro de magnesio $0,12 \text{ M}$, a partir do produto sólido.
  - 100 mL dunha disolución de cloruro de magnesio $0,012 \text{ M}$ a partir da disolución de cloruro de magnesio preparada no apartado anterior.

OPCIÓN B

- Para o seguinte sistema en equilibrio: $\text{A}(\text{g}) \rightleftharpoons 2\text{B}(\text{g})$; $\Delta H^\circ = +20,0 \text{ kJ}$, xustifique qué cambio experimentaríase K_c se se elevara a temperatura da reacción.
  - Indique se o pH dunha disolución de NH_4Cl será ácido, básico ou neutro.
- Para cada un dos seguintes pares de elementos, xustifique se o composto binario que forman é iónico ou covalente, indique a fórmula, o nome e dúas propiedades químicas do composto que formarían.
  - B y F.
  - K y Br.
- Considere que a gasolina está composta principalmente por octano (C_8H_{18}) e que no bioetanol o composto principal é o etanol ($\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$). Cos seguintes datos: $\Delta H_f^\circ(\text{CO}_2(\text{g})) = -393,5 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$; $\Delta H_f^\circ(\text{H}_2\text{O}(\text{l})) = -285,8 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$; $\Delta H_c^\circ(\text{C}_8\text{H}_{18}(\text{l})) = -5445,3 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$; $\Delta H_c^\circ(\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}(\text{l})) = -1369,0 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$; densidade a 298 K del etanol $= 0,79 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$ e do octano $= 0,70 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$.
  - Escriba a ecuación da reacción de combustión do etanol e calcule a entalpía estándar de formación do etanol a 25°C .
  - Cantos litros de bioetanol se necesitan para producir a mesma enerxía que produce 1 L de gasolina?.
- O ferro(II) pode ser oxidado por unha disolución ácida de dicromato de potasio de acordo coa seguinte ecuación iónica: $\text{Cr}_2\text{O}_7^{2-} + \text{Fe}^{2+} \xrightarrow{\text{H}^+} \text{Cr}^{+3} + \text{Fe}^{3+}$
  - Axuste a reacción iónica que ten lugar polo método do ión-electrón.
  - Se se utilizan 26,0 mL dunha disolución de dicromato de potasio $0,0250 \text{ M}$ para valorar 25,0 mL dunha disolución que contén Fe^{2+} , ¿cal é a concentración da disolución de Fe^{2+} ?
- Escriba a reacción que ten lugar e calcule o volume de disolución de hidróxido de sodio $2,00 \text{ M}$ que se gastará na valoración de 10,0 mL dunha disolución de ácido sulfúrico $1,08 \text{ M}$?
  - Nomee o material e describa o procedemento experimental para levar a cabo a valoración anterior.

Criterios de Avaliación / Corrección

CRITERIOS XERAIS DE AVALIACIÓN DO EXAME DE QUÍMICA

- As respostas deben axustarse ao enunciado da pregunta.
- Terase en conta a claridade da exposición dos conceptos e procesos, os pasos seguidos, as hipóteses, a orde lóxica e a utilización adecuada da linguaxe química.
- Os erros graves de concepto levarán a anular o apartado correspondente.
- Os parágrafos/apartados que esixen a solución dun apartado anterior cualificaranse independentemente do resultado do devandito apartado.
- Cando a resposta deba ser razoada ou xustificada, non facelo supoñerá unha puntuación de cero no apartado correspondente. Un resultado erróneo pero cun razoamento correcto valorarase.
- Unha formulación incorrecta ou a igualación incorrecta dunha ecuación química puntuará como máximo o 25% da nota do apartado.
- Nun problema numérico a resposta correcta, sen razoamento ou xustificación, pode ser valorada cun 0 se o corrector/a non é capaz de ver de onde saíu o devandito resultado.
- Os erros nas unidades ou non poñelas descontará un 25% da nota do apartado.
- Un erro no cálculo considerárase leve e descontárase o 25% da nota do apartado, agás que os resultados carezan de lóxica e o alumnado non faga unha discusión acerca da falsidade do devandito resultado.

CONVOCATORIA DE XUÑO

OPCIÓN A

1. 1.1. Dados os seguintes elementos: B, O, C, F, ordéneos en orden crecente segundo o primeiro potencial de ionización. Razoe a resposta.

1.2. Agrupe as especies que son isoelectrónicas: O^{2-} , C , F^- , Na^+ , Ge^{2+} , B^- , Zn . Razoe a resposta.

O primeiro potencial de ionización pódese definir coma a mínima enerxía necesaria para que un átomo neutro dun elemento X, en estado gasoso e fundamental, ceda un electrón do seu nivel externo e se converta nun ión X^+ , tamén en estado gasoso e fundamental: $X_{(g)} \rightarrow X^+_{(g)} + 1e^-$; $1^\circ PI > 0$. Dada a posición dos elementos na táboa, todos pertencen ao mesmo período segundo as súas configuracións electrónicas: B(Z=5): $1s^2 2s^2 2p^1$; O(Z=8): $1s^2 2s^2 2p^4$; C(Z=6): $1s^2 2s^2 2p^2$; F(Z=9): $1s^2 2s^2 2p^5$. Dentro do mesmo período, ao aumentar o número atómico Z, aumenta a atracción do núcleo sobre os electróns de valencia, sendo máis difícil arrincalos, necesitando polo tanto un maior aporte de enerxía. A orde sería $B < C < O < F$.

1.2 Tendo en conta que as especies isoelectrónicas son as que teñen a mesma configuración electrónica agrúpanse según se indica:

10 electróns	6 electróns	30 electróns
$O^{2-} (10e^-): 1s^2 2s^2 2p^6$	$C (6e^-): 1s^2 2s^2 2p^2$	$Ge^{2+} (30e^-): 1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^{10}$
$F^- (10e^-): 1s^2 2s^2 2p^6$	$B^- (6e^-): 1s^2 2s^2 2p^2$	$Zn (30e^-): 1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^{10}$
$Na^+ (10e^-): 1s^2 2s^2 2p^6$		

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

2. 2.1. Formule: benceno, etanoato de metilo, 2-butanol e nomee: $CH_3-CH_2-CH_2-CHO$ e CH_3-O-CH_3 .

2.2. Razoe o tipo de isomería que presenta o composto 2-hidroxipropanoico, de fórmula química: $CH_3-CH(OH)-COOH$. Sinale e indique o nome dos grupos funcionais que presenta.

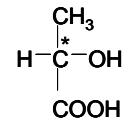
2.1.-

Benceno C_6H_6 	etanoato de metilo $CH_3-COO-CH_3$	2-butanol $CH_3-CHOH-CH_2-CH_3$	$CH_3-CH_2-CH_2-CHO$ Butanal	CH_3-O-CH_3 Dimetiléter
--	---------------------------------------	------------------------------------	---------------------------------	------------------------------

Criterios de Avaliación / Corrección

2.2.-

O ácido 2-hidroxiopropanoico $\text{CH}_3\text{-CH(OH)-COOH}$ presenta isomería óptica ao dispor dun carbono asimétrico ou quiral (*) con 4 substituintes diferentes.

O composto ten dous grupos funcionais: a función alcohol (-OH) no carbono 2 e a función ácido (-COOH) no carbono 1.

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

3. 3.1. Considere a seguinte reacción: $\text{Br}_{2(\text{g})} \rightleftharpoons 2\text{Br}_{(\text{g})}$. Cando 1,05 moles de Br_2 se colocan nun matraz de 0,980 L a una temperatura de 1873 K disóciase o 1,20% de Br_2 . Calcule a constante de equilibrio K_c da reacción.

3.2. Calcule a masa de cobre que se pode obter ao reaccionar 200 mL de disolución de sulfato de cobre(II) ao 20% en peso e densidade $1,10 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$ con suficiente ferro, tendo en conta que na reacción tamén se produce sulfato de ferro(II).

3.1. A reacción que ten lugar é: $\text{Br}_{2(\text{g})} \rightleftharpoons 2\text{Br}_{(\text{g})}$

Se se disocia o 1,20%, os moles que reaccionan son: $1,05 \cdot \frac{1,20}{100} = 0,0126 \text{ mol}$

	$\text{Br}_{2(\text{g})}$	$\rightleftharpoons$	$2\text{Br}_{(\text{g})}$
nº mol iniciais	1,05		
nº mol reaccionan	-0,0126		2 x 0,0126
nº mol equilibrio	1,0374		0,0252

$$K_c = \frac{[\text{Br}]^2}{[\text{Br}_2]} = \frac{\left[\frac{0,0252}{0,98} \right]^2}{\left[\frac{1,0374}{0,98} \right]} = 6,25 \cdot 10^{-4}$$

3.2. A reacción que acontece é $\text{CuSO}_{4(\text{ac})} + \text{Fe}_{(\text{s})} \rightarrow \text{Cu}_{(\text{s})} + \text{FeSO}_{4(\text{ac})}$

Unha vez axustada a reacción e tendo en conta a estequiometría:

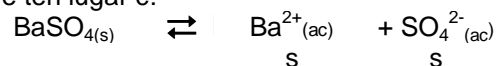
$$200 \text{ mL}_{\text{disol}} \cdot \frac{1,10 \text{ g}_{\text{disol}}}{\text{mL}_{\text{disol}}} \cdot \frac{20 \text{ g CuSO}_4}{100 \text{ g}_{\text{disol}}} \cdot \frac{1 \text{ mol CuSO}_4}{159,5 \text{ g CuSO}_4} \cdot \frac{1 \text{ mol Cu}}{\text{mol CuSO}_4} \cdot \frac{63,5 \text{ g Cu}}{\text{mol Cu}} = 17,5 \text{ g Cu}$$

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

4. 4.1. Sabendo que a 25°C a $K_{\text{ps}}(\text{BaSO}_4)$ é $1,1 \cdot 10^{-10}$, determine a solubilidade do sal en $\text{g}\cdot\text{L}^{-1}$.

4.2. Se 250 mL de BaCl_2 0,0040 M se engaden a 500 mL de K_2SO_4 0,0080 M e supoñendo cos volumes son aditivos, indique se se formará precipitado ou non.

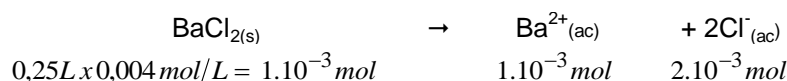
4.1. O proceso que ten lugar é:

$$K_{\text{ps}} = [\text{Ba}^{2+}] \cdot [\text{SO}_4^{2-}] = 1,1 \cdot 10^{-10} = s \cdot s \Rightarrow s = \sqrt{1,1 \cdot 10^{-10}} = 1,05 \cdot 10^{-5} \text{ M}$$

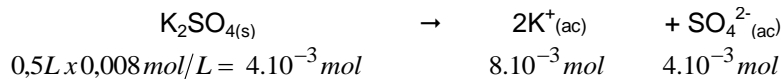
$$1,05 \cdot 10^{-5} \text{ mol/L} \times 233,3 \text{ g/mol} = 2,4 \cdot 10^{-3} \text{ g/L}$$

4.2. As dúas sales disólvense completamente e os procesos que teñen lugar son:

$$\text{Polo que a concentración de ión } \text{Ba}^{2+} \text{ é } [\text{Ba}^{2+}] = \frac{1 \cdot 10^{-3} \text{ mol}}{0,75 \text{ L}} = 1,33 \cdot 10^{-3} \text{ M}$$

Criterios de Avaliación / Corrección

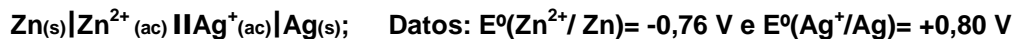
Polo que a concentración de ión SO_4^{2-} é $[\text{SO}_4^{2-}] = \frac{4 \cdot 10^{-3} \text{ mol}}{0,75 \text{ L}} = 5,33 \cdot 10^{-3} \text{ M}$

O mesturar as dúas disolucións: $Q = [\text{Ba}^{2+}] \cdot [\text{SO}_4^{2-}] = 1,33 \cdot 10^{-3} \times 5,33 \cdot 10^{-3} = 7,1 \cdot 10^{-6}$

Dado que $Q > K_{Ps}$ ($7,1 \cdot 10^{-6} > 1,1 \cdot 10^{-10}$) producirase a precipitación do BaSO_4 .

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

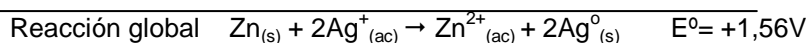
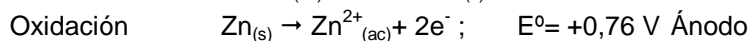
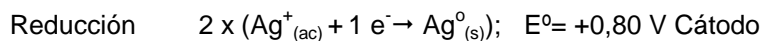
5. A 25°C e empregando un electrodo de prata e outro de cinc, disolucións de Zn^{2+} (1,0 M) e Ag^+ (1,0 M) e unha disolución de KNO_3 2,0 M como ponte salino, constrúese no laboratorio a seguinte pila:

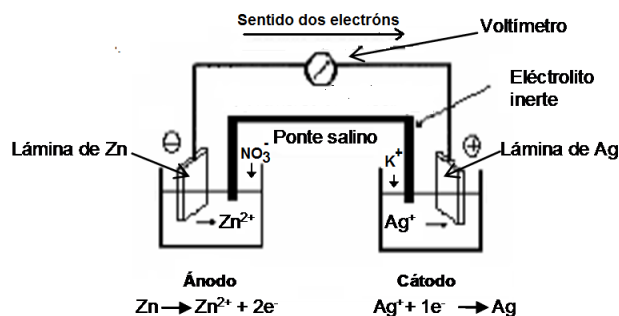
5.1. Escribir as semireaccións que acontecen en cada electrodo e a ecuación da reacción iónica global, calculando tamén a forza electromotriz da pila.

5.2. Faga un debuxo-esquema detallado da pila, indique o ánodo e o cátodo e o sentido no que circulan os electróns, así coma os ións da ponte salino.

5.1. As reaccións que teñen lugar son:

5.2. O esquema da pila:

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

OPCIÓN B

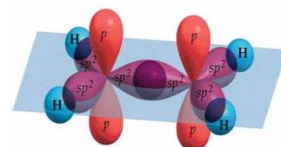
1. 1.1. Considere o seguinte proceso en equilibrio: $\text{N}_2\text{F}_4(\text{g}) \rightleftharpoons 2\text{NF}_2(\text{g}); \Delta H^\circ = 38,5 \text{ kJ}$. Razoe que lle ocorre ao equilibrio se se diminúe a presión da mezcla de reacción a temperatura constante.

1.2. Especifica que orbitais híbridos utiliza o carbono no eteno (C_2H_4), así como o tipo de enlaces que se forman na molécula. Razoe a resposta.

1.1. Pódese razoar polo principio de Le Chatelier: cando nun sistema en equilibrio se modifica algún dos factores que inflúen neste (concentración, presión, volume ou temperatura), o sistema evoluciona de maneira que se despraza no sentido de contrarrestar tal variación. E así, no caso presentado, ao diminuír a presión, o equilibrio desprázase hacia onde hai maior número de moles en estado gas; polo tanto, cara á dereita ($\rightarrow$).

1.2.

A partir da estrutura de Lewis do eteno ($\text{H}_2\text{C}=\text{CH}_2$) dedúcese que cada carbono está rodeado de tres zonas de alta densidade electrónica, polo que presenta hibridación sp^2 . Dous orbitais híbridos sp^2 de cada átomo de carbono se superpoñen mediante enlace covalente sigma (σ), mentras que os dous orbitais sen hibridar $2p_z$

Criterios de Avaliación / Corrección

perpendiculares ao plano dos orbitais híbridos, forman un enlace pi (π). Así se explicaría o dobre enlace C=C. Os dous orbitais híbridos sp^2 restantes en cada carbono superpóñense a outros tantos orbitais 1s dos átomos de hidróxeno, mediante enlaces σ .

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

2. Xustifique se estas afirmacións son correctas:

2.1. O produto da constante de ionización dun ácido e a constante de ionización da súa base conxugada é igual á constante do produto iónico da auga.

2.2. A presenza dun ión común diminúe a solubilidade dun sal lixeiramente solúbel.

2.1. A afirmación é correcta.

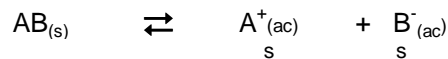

$$K_a = \frac{[H_3O^+][A^-]}{[HA]}$$

$$K_b = \frac{[HA][OH^-]}{[A^-]}$$

$$K_a \cdot K_b = \frac{[H_3O^+][A^-][HA][OH^-]}{[HA][A^-]} = [H_3O^+][OH^-] = K_w$$

2.2. O equilibrio de solubilidade dun sal pouco solúbel AB é:

sendo $K_s = [A^+][B^-]$; se á disolución le engadimos outro sal solúbel AC con ión común A^+ ,

incrementase a concentración de A^+ na disolución, polo que para que non varíe K_s (só depende da temperatura) ten que diminuír a concentración de B^- desprazando o equilibrio cara á formación do precipitado AB, diminuíndo a cantidade do sal AB disolto. Como consecuencia redúcese a solubilidade da mesma, e a afirmación é correcta.

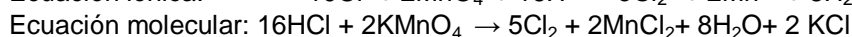
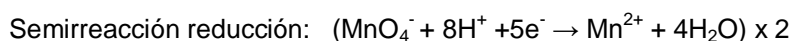
Poden empregar un exemplo para a súa explicación.

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

3. No laboratorio pódese preparar cloro gas facendo reaccionar permanganato de potasio sólido con ácido clorhídrico concentrado.

3.1. No transcurso desta reacción redox fórmase cloro, cloruro de manganeso(II), cloruro de potasio e auga. Escriba e axuste a reacción molecular mediante o método do ión-electrón.

3.2. Calcule o volume de cloro gas, a 20°C e 1 atm (101,3 kPa), que se obtén ao facer reaccionar 10 mL de ácido clorhídrico concentrado do 35,2 % en masa e densidade 1,175 g·mL⁻¹ cun exceso de permanganato de potasio. Datos: $R=0,082 \text{ atm}\cdot\text{L}\cdot\text{K}^{-1}\cdot\text{mol}^{-1}$ ó $R=8,31 \text{ J}\cdot\text{K}^{-1}\cdot\text{mol}^{-1}$

3.2. Unha vez axustada a reacción e tendo en conta a estequiometría:

$$10 \text{ mL}_{disol} \cdot \frac{1,175 \text{ g}_{disol}}{\text{mL}_{disol}} \cdot \frac{35,2 \text{ g HCl}}{100 \text{ g}_{disol}} \cdot \frac{1 \text{ mol HCl}}{36,5 \text{ g HCl}} \cdot \frac{5 \text{ mol Cl}_2}{16 \text{ mol HCl}} = 0,0354 \text{ mol Cl}_2$$

A partires da ecuación dos gases ideais $PV=nRT$ calcúlase o volume de cloro:

Criterios de Avaliación / Corrección

$$V = \frac{0,0354 \text{ mol } Cl_2 \times 0,082 \text{ atm L K}^{-1} \text{ mol}^{-1} \times 293 \text{ K}}{1 \text{ atm}} = 0,851 \text{ L de } Cl_2$$

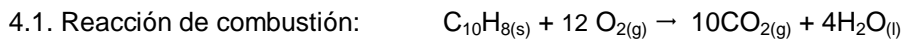
1 punto por apartado. Total 2 puntos.

4. O naftaleno ($C_{10}H_8$) é un composto aromático sólido que se vende para combatir a polilla. A combustión completa deste composto para producir $CO_{2(g)}$ e $H_2O_{(l)}$ a $25^\circ C$ e 1 atm (101,3 kPa) desprende $5154 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

4.1. Escriba as reaccións de formación do naftaleno e a reacción de combustión.

4.2. Calcule a entalpía estándar de formación do naftaleno e interprete o seu signo.

Datos: $\Delta H_f^\circ (CO_{2(g)}) = -393,5 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$; $\Delta H_f^\circ (H_2O_{(l)}) = -285,8 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}$

4.2. $\Delta H_c^\circ = \sum \Delta H_f^\circ \text{ productos} - \sum \Delta H_f^\circ \text{ reactivos}$

$$-5154 = [10 \cdot (-393,5) + 4 \cdot (-285,8)] - [1 \cdot (\Delta H_f^\circ (C_{10}H_8)) + 0]$$

$$\Delta H_f^\circ (C_{10}H_8) = +75,8 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1}; \text{ proceso endotérmico}$$

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

5. 5.1. Cantos mL dunha disolución de NaOH 0,610 M se necesitan para neutralizar 20,0 mL dunha disolución de H_2SO_4 0,245 M?. Indique a reacción que ten lugar e xustifique o pH no punto de equivalencia.

5.2. Nomee o material necesario e describa o procedemento experimental para levar a cabo a valoración.

5.1. A reacción que ten lugar: $2NaOH + H_2SO_4 \rightarrow Na_2SO_4 + H_2O$

$$n^\circ \text{ moles NaOH} = 0,0200 \text{ L} \cdot \frac{0,245 \text{ mol } H_2SO_4}{L} \cdot \frac{2 \text{ mol NaOH}}{\text{mol } H_2SO_4} = 9,80 \cdot 10^{-3} \text{ mol NaOH}$$

$$V_{NaOH} = \frac{9,80 \cdot 10^{-3} \text{ mol}}{0,610 \text{ mol/L}} = 0,0161 \text{ L} = 16,1 \text{ mL}$$

O formarse unha sal que procede da reacción dunha base e un ácido fortes non experimenta hidrólise e polo tanto pH no punto de equivalencia é de 7.

5.2 Procedemento e material: Medir cunha pipeta os 20,0 mL da disolución de H_2SO_4 e vertelos nun matraz Erlenmeyer. Engadir unhas pingas de indicador (fenolftaleína). Nunha bureta, que estará suxeita no soporte por unhas pinzas, e coa axuda dun funil, poñémo-la disolución de NaOH. Engadimos lentamente a disolución de NaOH sobre o ácido, axitando o erlenmeyer ata que o indicador cambia de cor. Anotamos o volume gastado que resultaría ser de 16,1 mL.

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

CONVOCATORIA DE SETEMBRO

OPCIÓN 1

2. Indique razoadamente se son verdadeiras ou falsas as seguintes afirmacións:

1.1. O enlace covalente caracterízase pola transferencia de electróns entre os elementos que forman o enlace. Poña un exemplo.

1.2. O número de orbitais híbridos que se xeneran na hibridación é igual ao número de orbitais atómicos puros que participan no devandito proceso. Empregue a molécula $BeCl_2$ para o razoamento.

Criterios de Avaliación / Corrección

1.1. Falso. O enlace covalente consiste na compartición dun ou máis pares de electróns por dous átomos dando lugar ás moléculas. Como exemplo valería calquer molécula con enlace covalente, por exemplo: molécula de osíxeno na que existe un dobre enlace.

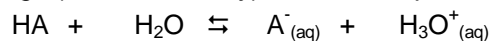
1.2. Verdadeiro. Sí é o mesmo número, cando se hibridan orbitais fórmanse igual número de orbitais híbridos que son equivalentes en forma e enerxía. Exemplo: na molécula de cloruro de berilio (BeCl_2) prodúcese unha hibridación sp , un electrón do orbital $2s$ do átomo de berilio salta a un orbital $2p$, seguidamente estes orbitais hibridan mediante unha hibridación sp . Cada orbital híbrido solápanse cun orbital $2p$ do cloro para formar os enlaces Be-Cl equivalentes e alineados dando lugar a unha molécula lineal e apolar, cun ángulo de 180° . En cada átomo de berilio quedan dous orbitais p sen hibridar.

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

2. 2.1. Os valores de K_a de dous ácidos monoprotónicos HA e HB son $1,2 \cdot 10^{-6}$ e $7,9 \cdot 10^{-9}$, respectivamente. Razoe cal dos dous ácidos é o máis forte.

2.2. Para os seguintes átomos: cloro, sodio e neón, escriba a configuración electrónica e razoe a cal deles será máis doado arrincarlle un electrón.

2.1. $K_a(\text{HA}) = 1,2 \cdot 10^{-6}$ e $K_a(\text{HB}) = 7,9 \cdot 10^{-9}$. En disolución acuosa un ácido é toda especie química capaz de ceder prótons ao auga (Brønsted-Lowry), a reacción que ten lugar é a seguinte:

Polo tanto un ácido será forte se ten unha gran tendencia a transferir un protón ao auga. Para disolución diluídas defínese a constante da acidez como K_a :

$$K_a = \frac{[\text{A}^-] \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{[\text{HA}]}$$

Canto maior é a K_a maior será a forza do ácido xa que se disocia máis

polo tanto terá carácter máis ácido.

2.2. As configuracións electrónicas dos elementos son: **Cl (Z=17)** $\rightarrow 1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^5$ ou $[\text{Ne}] 3s^2 3p^5$;

Na (Z=11) $\rightarrow 1s^2 2s^2 2p^6 3s^1$ ou $[\text{Ne}] 3s^1$;

Ne (Z=10) $\rightarrow 1s^2 2s^2 2p^6$ ou $[\text{He}] 2s^2 2p^6$.

Poderase ter en conta a enerxía ou potencial de ionización, mínima enerxía necesaria para que un átomo neutro dun elemento, en estado gasoso e fundamental, ceda un electrón do seu nivel externo e dé lugar a un ión monopositivo, tamén en estado gasoso e fundamental. Ao aumentar o número atómico dos elementos dun mesmo período aumenta a atracción nuclear sobre o electrón máis externo, polo que é máis difícil arrincar o electrón e faise maior á enerxía de ionización. Ao aumentar o número atómico no grupo, diminúe a atracción nuclear sobre o electrón máis externo, polo que é máis doado arrincar o electrón e polo tanto diminúe a enerxía de ionización. Polo tanto será o átomo sodio ao que lle é máis doado arrincarlle un electrón.

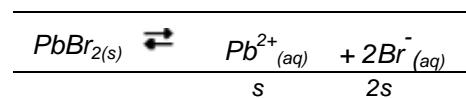
1 punto por apartado. Total 2 puntos.

3. O produto de solubilidade do PbBr_2 é $8,9 \cdot 10^{-6}$. Determine a solubilidade molar:

3.1. en auga pura.

3.2. nunha disolución de $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$ 0,20 M considerando que este sal está totalmente dissociado.

3.1. O proceso que ten lugar é:

$$K_{ps} = [\text{Pb}^{2+}] \cdot [\text{Br}^-]^2 = s \cdot (2s)^2 = 4s^3 \Rightarrow 8,9 \cdot 10^{-6} = 4s^3 \Rightarrow s = \sqrt[3]{\frac{8,9 \cdot 10^{-6}}{4}} = 1,3 \cdot 10^{-2} \text{ M}$$

3.2. Nunha disolución de $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$, a concentración de ións Pb^{2+} será a suma da concentración dos ións Pb^{2+} procedentes da disociación do $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$ (que está totalmente dissociado) e dos ións Pb^{2+} procedentes do PbBr_2 disolto.

Criterios de Avaliación / Corrección

Se chamamos s' á solubilidade do $PbBr_2$ nestas condicións, a

$$K_s = 8,9 \cdot 10^{-6} = [Pb^{2+}] \cdot [Br^-]^2 = (s'+0,2) \cdot (2s')^2; \quad s' \text{ é despreziable fronte a } 0,2 \text{ e polo tanto:}$$

$$8,9 \cdot 10^{-6} = 0,2 \cdot 4s'^2 \Rightarrow s' = \sqrt{\frac{8,9 \cdot 10^{-6}}{0,8}} = 3,3 \cdot 10^{-3} \text{ M}$$

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

4. Considere o seguinte proceso en equilibrio a 686°C: $CO_{2(g)} + H_{2(g)} \rightleftharpoons CO_{(g)} + H_2O_{(g)}$. As concentracións no equilibrio das especies son: $[CO_2]=0,086 \text{ M}$; $[H_2]=0,045 \text{ M}$; $[CO]=0,050 \text{ M}$ e $[H_2O]=0,040 \text{ M}$.

4.1. Calcule K_c para a reacción a 686°C.

4.2. Se se engadira CO_2 para aumentar a súa concentración a 0,50 mol/L, ¿cales serían as concentracións de todos os gases unha vez que o equilibrio fose restablecido?.

2. **4.1** $CO_{2(g)} + H_{2(g)} \rightleftharpoons CO_{(g)} + H_2O_{(g)}$. Ao considerar que o proceso xa está en equilibrio o cálculo da constante é o seguinte:

$$3. \quad K_c = \frac{[CO] \cdot [H_2O]}{[CO_2] \cdot [H_2]} = \frac{(0,050) \cdot (0,040)}{(0,086) \cdot (0,045)} = 0,52$$

4. **4.2.** O engadir CO_2 o equilibrio desprazarase a dereita e a K_c permanece constante ao non cambiar a temperatura:

	$CO_{2(g)} +$	$H_{2(g)} \rightleftharpoons$	$CO_{(g)} +$	$H_2O_{(g)}$
[ ] iniciais	0,5	0,045	0,05	0,04
[ ] reaccionan	x	x		
[ ] no equilibrio	0,5-x	0,045-x	0,05+x	0,04+x

$$\text{O valor de } K_c = \frac{[CO] \cdot [H_2O]}{[CO_2] \cdot [H_2]} = \frac{(0,050 + x) \cdot (0,040 + x)}{(0,50 - x) \cdot (0,045 - x)} = 0,52;$$

Ao resolver a ecuación resulta $x=0,025 \text{ M}$ e polo tanto as novas concentracións unha vez o equilibrio fose reestablecido son:

$$[CO_2]=0,5-0,025=0,475 \text{ M}; [H_2]=0,045-0,025=0,020 \text{ M}$$

$$[CO]=0,050+0,025=0,075 \text{ M}; [H_2O]=0,040+0,025=0,065 \text{ M}$$

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

5. Realice os cálculos necesarios e indique o material e procedemento a seguir, para preparar:

5.1. 250 mL dunha disolución acuosa de cloruro de magnesio 0,12 M, a partir do produto sólido.

5.2. 100 mL dunha disolución de cloruro de magnesio 0,012 M a partir da disolución de cloruro de magnesio preparada no apartado anterior.

5.1. Cálculo: $g \text{ de } MgCl_2 = 0,25 \text{ L} \times 0,12 \text{ M} \times 95,2 \text{ g/mol} = 2,86 \text{ g}$. **Material:** balanza analítica ou granataria, espátula, vidro de reloxo, vaso de precipitados, varilla de vidro, funil, matraz aforado de 250 mL, contapingas, frasco lavador, frasco de vidro. **Procedemento:** Pésanse nunha balanza analítica, con axuda dun vidro de reloxo e dunha espátula 2,86 g de produto. Disólvense nun vaso de precipitados, con axuda de varilla de vidro. Trasvásase con axuda dun funil a un matraz aforado de 250 mL, engádese auga preto da afora, homoxeinízase e enrásase cun contapingas ou pipeta, axítase e gárdase nun frasco axeitado e etiquetado para a súa conservación.

5.2. Cálculo: $V_1 \cdot M_1 = V_2 \cdot M_2 \Rightarrow V_1 = \frac{0,1 \text{ L} \times 0,012 \text{ M}}{0,12 \text{ M}} = 1 \cdot 10^{-2} \text{ L} = 10 \text{ mL}$

Criterios de Avaliación / Corrección

Material: pipeta con aspirador, funil, matraz aforado de 100 mL, frasco lavador, frasco de vidro, contapingas.

Procedemento: cunha pipeta e un aspirador mídense 10 mL da disolución preparada no apartado anterior e vértense no matraz aforado. Engádesse auga ata preto da afora, homoxeinízase e a continuación enrásase cun contapingas ou unha pipeta. Trásvásase, con axuda do funil, a un frasco axeitado e etiquetado para a súa conservación.

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

OPCIÓN 2

1. 1.1. Para o seguinte sistema en equilibrio: $A_{(g)} \rightleftharpoons 2B_{(g)}$; $\Delta H^\circ = +20,0$ kJ, xustifique qué cambio experimentalmente K_c se elevara a temperatura da reacción.

1.2. Indique se o pH dunha disolución de NH_4Cl será ácido, básico ou neutro.

1.1. Tendo en conta o principio de Le Chatelier, de forma resumida: cando nun sistema en equilibrio prodúcese unha modificación das variables co determinan (concentración, presión, temperatura), o equilibrio desprázase no sentido de contrarrestar dito cambio. Polo tanto ao aumentar a temperatura o equilibrio desprázase no sentido endotérmico é dicir, cara a dereita ($\rightarrow$), aumenta a concentración de B e polo tanto aumenta o valor de K_c .

$$K_c = \frac{[B]^2}{[A]}$$

1.2. A disociación do sal é total: $NH_4Cl_{(s)} \rightarrow NH_4^+_{(aq)} + Cl^-_{(aq)}$. O anión Cl^- hidratado non reacciona co auga. O catión NH_4^+ , ácido conxugado da base débil NH_3 , hidrólízase segundo equilibrio: $NH_4^+_{(aq)} + H_2O_{(l)} \rightleftharpoons NH_3_{(aq)} + H_3O^+_{(aq)}$. Hai un aumento da concentración de ións H_3O^+ , a disolución é ácida e o pH diminúe: $pH < 7$.

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

2. Para cada un dos seguintes pares de elementos, xustifique se o composto binario que forman é iónico ou covalente, indique a fórmula, o nome e dúas propiedades químicas do composto que formarían.

2.1. B y F.

2.2. K y Br.

2.1. B e F, forman o composto BF_3 , trifluoruro de boro, trátase dun composto covalente xa que a diferenza de electronegatividade é pequena compartindo pares de electróns. As sustancias covalentes teñen puntos de fusión e de ebullición baixos, son insolúbeis en disolventes polares e solúbeis en disolventes apolares.

2.2. K y Br, forman o composto KBr , bromuro de potasio, trátase dun composto iónico por ter electronegatividades moi diferentes. Os compostos iónicos posúen puntos de fusión e ebullición elevados e son duros; fundidos ou en disolución conducen a corrente eléctrica, son insolúbeis en disolventes apolares e moitos son solúbeis en disolventes polares.

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

3. Considere que a gasolina está composta principalmente por octano (C_8H_{18}) e que no bioetanol o composto principal é o etanol (CH_3CH_2OH). Cos seguintes datos: $\Delta H_f^\circ(CO_2(g)) = -393,5$ kJ·mol⁻¹; $\Delta H_f^\circ(H_2O(l)) = -285,8$ kJ·mol⁻¹; $\Delta H_c^\circ(C_8H_{18(l)}) = -5445,3$ kJ·mol⁻¹; $\Delta H_c^\circ(CH_3CH_2OH(l)) = -1369,0$ kJ·mol⁻¹; densidade a 298 K del etanol = 0,79 g·mL⁻¹ e do octano = 0,70 g·mL⁻¹

3.1. Escriba a ecuación da reacción de combustión do etanol e calcule a entalpía estándar de formación do etanol a 25°C.

3.2. Cantos litros de bioetanol necesitanse para producir a mesma enerxía que produce 1 L de gasolina?

3.1. A reacción de combustión do etanol é: $CH_3CH_2OH_{(l)} + 3O_{2(g)} \rightarrow 2CO_{2(g)} + 3H_2O_{(l)}$

$\Delta H_c = \sum \Delta H_f \text{ productos} - \sum \Delta H_f \text{ reactivos} = 2\Delta H_f^\circ(CO_{2(g)}) + 3\Delta H_f^\circ(H_2O_{(l)}) - \Delta H_f^\circ(CH_3CH_2OH_{(l)}) - 3\Delta H_f^\circ(O_{2(g)})$

$\Rightarrow -1369,0 = [2 \cdot (-393,5) + 3 \cdot (-285,8)] - \Delta H_f^\circ(CH_3CH_2OH_{(l)})$

$\Rightarrow \Delta H_f^\circ(CH_3CH_2OH_{(l)}) = -275,4$ kJ·mol⁻¹

3.2. Segundo dato da entalpía de combustión, $\Delta H_c^\circ(C_8H_{18(l)})$, 1 mol de gasolina, composta por octano, produce -5445,3 kJ·mol⁻¹ e segundo dato da entalpía de combustión, $\Delta H_c^\circ(CH_3CH_2OH_{(l)})$ 1 mol de bioetanol, composto por etanol, produce -1369,0 kJ·mol⁻¹. Tendo en conta as densidades do etanol e do octano realízanse os seguintes cálculos:

Criterios de Avaliación / Corrección

$$\frac{0,70 \text{ g } C_8H_{18}}{\text{mL}} \cdot \frac{1000 \text{ mL}}{1 \text{ L}} \cdot \frac{1 \text{ mol}}{114 \text{ g}} \cdot \frac{-5445,3 \text{ kJ}}{1 \text{ mol } C_8H_{18}} = -33436 \text{ kJ que produce 1 L de gasolina}$$

$$L \text{ de bioetanol} = \frac{-33436 \text{ kJ}}{1369 \text{ kJ/mol}_{CH_3CH_2OH}} \cdot \frac{46 \text{ g } CH_3CH_2OH}{1 \text{ mol}} \cdot \frac{1 \text{ mL}}{0,79 \text{ g}} \cdot \frac{1 \text{ L}}{1000 \text{ mL}} = 1,42 \text{ L}$$

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

4. O ferro(II) pode ser oxidado por unha disolución ácida de dicromato de potasio de acordo coa

seguinte ecuación iónica: $Cr_2O_7^{2-} + Fe^{2+} \xrightarrow{H^+} Cr^{3+} + Fe^{3+}$

4.1. Axuste a reacción iónica que ten lugar polo método do ión-electrón.

4.2. Se se utilizan 26,0 mL dunha disolución de dicromato de potasio 0,0250 M para valorar 25,0 mL dunha disolución que contén Fe^{2+} , ¿cal é a concentración da disolución de Fe^{2+} ?

4.1. Semirreacción oxidación: $(Fe^{2+} \rightarrow Fe^{3+} + 1e^-) \times 6$

Semirreacción redución: $(Cr_2O_7^{2-} + 14H^+ + 6e^- \rightarrow 2Cr^{3+} + 7H_2O) \times 1$

Ecuación iónica: $6Fe^{2+} + Cr_2O_7^{2-} + 14H^+ \rightarrow 6Fe^{3+} + 2Cr^{3+} + 7H_2O$

4.2. Unha vez axustada a reacción e tendo en conta a estequiometría:

$$0,026 \text{ L} \cdot \frac{0,025 \text{ mol } Cr_2O_7^{2-}}{\text{L}} \cdot \frac{6 \text{ mol } Fe^{2+}}{1 \text{ mol } Cr_2O_7^{2-}} = 3,9 \cdot 10^{-3} \text{ mol } Fe^{2+}, \Rightarrow [Fe^{2+}] = \frac{3,9 \cdot 10^{-3}}{0,025} = 0,156 \text{ M}$$

1 punto por apartado. Total 2 puntos.

5. 5.1. Escriba a reacción que ten lugar e calcule o volume de disolución de hidróxido de sodio 2,00 M que se gastará na valoración de 10,0 mL de unha disolución de ácido sulfúrico 1,08 M?.

5.2. Nomee o material e describa o procedemento experimental para levar a cabo a valoración anterior.

5.1. Reacción: $H_2SO_4 + 2NaOH \rightarrow Na_2SO_4 + 2H_2O$

Cálculo: $V_{NaOH}(\text{mL}) = 0,01 \text{ L} \cdot 1,08 \frac{\text{mol}}{\text{L}} \cdot \frac{2 \text{ mol}_{NaOH}}{1 \text{ mol}_{H_2SO_4}} \cdot \frac{1 \text{ L}}{2 \text{ mol}} = 0,0108 \text{ L} = 10,8 \text{ mL}$

5.2. **Procedemento, material e reactivos**: Medir cunha pipeta os 10 mL da disolución de H_2SO_4 e vertelos nun matraz Erlenmeyer. Engadir unhas pingas de indicador (fenolftaleína). Nunha bureta e coa axuda dun funil, poñémo-la disolución de NaOH 2 M. Engadimos lentamente a disolución de NaOH sobre o ácido, axitando o Erlenmeyer, ata que o indicador cambie de cor. Anotámo-lo volume gastado que resultaría ser de 10,8 mL.

1 punto por apartado. Total 2 puntos.